

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ І-ІІ РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

***Резюме.** Автор здійснює теоретичний аналіз моделі формування готовності викладачів ВНЗ І-ІІ рівнів акредитації до впровадження педагогічних технологій в умовах післядипломної освіти та визначає інтегровані показники та рівні такої готовності.*

***Ключові слова:** компетентність, готовність до впровадження педагогічних технологій, інноваційна культура викладача, рівень готовності, курси підвищення кваліфікації, модель.*

Постановка проблеми. Сучасний рівень розвитку вищої професійної освіти в нашій країні характеризується інтенсивним впровадженням різноманітних інноваційних моделей навчання, зростанням ролі викладача, оскільки через його діяльність відбувається духовний і інтелектуальний розвиток особистості та формуються професійні компетенції майбутнього фахівця. Таким чином оволодіння інноваційними моделями навчання стає однією з головних задач професійної діяльності викладачів ВНЗ І-ІІ рівнів акредитації. Знання сучасних педагогічних технологій та їх впровадження в навчально-виховний процес гарантує його ефективність і підвищує рівень професійної компетентності викладача. Запровадження інноваційних педагогічних технологій вимагає від викладача: вивчення спеціальної літератури (додатково); аналіз педагогічного досвіду; розробки плану запровадження нової технології; оптимальне поєднання гуманітарних, природничо-математичних і фахових знань; знань психології людських взаємин; міжпредметні зв'язки [3, 13]. Інноваційна педагогічна діяльність може успішно здійснюватися лише за умови готовності до її виконання. Формування готовності викладачів ВНЗ І-ІІ рівнів акредитації до інноваційної діяльності в сучасних соціально-педагогічних умовах дозволяє розширити межі їхньої професійної компетентності, мотиваційно-професійної спрямованості в умовах післядипломної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Готовність до професійної педагогічної діяльності досліджувало багато вчених на різних рівнях, а саме:

– особистісному, який розглядає готовність як прояв індивідуально-особистісних якостей, обумовлених характером майбутньої діяльності (К. Абульханова-Славська, Б. Ананьєв, Л. Божович, Л. Виготський, І. Кон, О. Леонтьєв, В. Мерлін, Ф. Михайлов, С. Рубінштейн, В. Сафін, В. Столін, Н. Чеснокова, Е. Шорохова та ін.);

– функціональному, що представляє її як тимчасову готовність і працездатність, передстартову активізацію психічних функцій, уміння мобілізувати необхідні фізичні й психічні ресурси для реалізації діяльності (В. Алаторцева, Ф. Генев, Е. Іллін, Н. Левітов, Л. Нересян, В. Пушкін та ін.);

– особистісно-діяльнісному, що визначає готовність як цілісний прояв усіх сторін особистості, який дає можливість ефективно виконувати свої функції (А. Деркач, М. Дяченко, Л. Кандибович, А. Міщенко, В. Мясичев та ін.).

Таким чином, аналіз стану цієї проблеми дозволяє визначити, що феномен готовності та психологічні механізми її становлення вже знайшли своє відображення у дослідженнях психологів, але процес формування готовності до діяльності ще не здобув достатнього обґрунтування з позиції системного підходу. Це в значній мірі відноситься до проблеми формування готовності викладачів ВНЗ І-ІІ рівнів акредитації до впровадження сучасних педагогічних технологій в умовах післядипломної освіти, що і є **метою статті**.

Формулювання завдань. Отже, актуальність необхідності визначення структури та

показників готовності викладачів ВНЗ I-II рівнів акредитації до впровадження сучасних педагогічних технологій в умовах післядипломної освіти, недостатній рівень теоретичної і практичної розробленості цієї проблеми зумовило вибір теми статті “Формування готовності викладачів ВНЗ I-II рівнів акредитації до впровадження педагогічних технологій в умовах післядипломної освіти”.

Метою дослідження є підвищення якості технологічної компетентності викладачів ВНЗ I-II рівнів акредитації в умовах системи післядипломної освіти.

Відповідно до мети дослідження визначені такі *завдання*:

1. Здійснити аналіз наукових засад сутності поняття “готовність до впровадження педагогічних технологій”.

2. Обґрунтувати зміст моделі формування і розвитку готовності викладачів ВНЗ I-II рівнів акредитації до впровадження сучасних педагогічних технологій.

3. Виокремити суттєві показники компонентів моделі та прояву її функцій в умовах закладів післядипломної освіти.

4. Визначити рівні готовності викладачів ВНЗ I-II р.а. до впровадження сучасних педагогічних технологій.

Виклад основного матеріалу. Психологи відзначають, що готовність до діяльності може бути тривалим або короткочасним („передстартовим”) станом, який залежить від індивідуальних особливостей особистості, типу вищої нервової діяльності та умов, за яких відбувається діяльність [5]. Проаналізовані погляди дозволили нам прийти до власного розуміння готовності до діяльності. Під формуванням даного виду готовності ми розуміємо процес цілеспрямованого розвитку в умовах післядипломної освіти всіх сторін і якостей особистості, що утворюють готовність до інноваційної діяльності.

Готовність до впровадження педагогічних технологій – це багатокомпонентний поліфункціональний, цілеспрямований, закономірний та динамічний процес якісних змін у професійних знаннях, уміннях, мотивах, професійних та особистісних якостях. «Педагогічна технологія» – це сукупність психолого-педагогічних установок, особливий підбір і поєднання методів, прийомів, засобів і форм змісту, реалізованих в логічно визначених операційних процедурах [4, 7]. Технологія виражає процесуальний аспект стратегії навчання. Технології працюють на рівні встановлення суб’єкт-суб’єктних та суб’єкт-об’єктних відносин, які перебувають за межами часткових ситуацій, забезпечують становлення і розвиток якостей особистості, пов’язані із формуванням у тих, хто навчається, картини світу, розвитком професійних та культурологічних характеристик особистості. Призначення педагогічних технологій полягає в регулюванні навчального процесу з освітнім і розвивальним ефектом у навчальній і професійній діяльності. Завдяки їх реалізації формуються необхідні умови для розвитку навчальної діяльності, активності студентів, усвідомлення ними пізнавальних дій та засвоєння змісту навчального матеріалу. У педагогічних технологіях фіксується нормативна діяльність викладача, що забезпечує найефективніші способи навчальної діяльності у зв’язку з критеріями оптимальності [2, 114].

Готовність до впровадження педагогічних технологій розглядається як єдність мотиваційно-цільового, змістового, організаційно-діяльнісного, рефлексійно-інтеграційного компонентів.

Мотиваційно-цільовий компонент проявляється у характері ставлення викладача до впровадження педагогічних технологій, спрямованості особистості викладача, наявності образу – моделі даної діяльності. Він виконує регулятивну та орієнтаційну функції в процесі підготовки викладача до впровадження педагогічних технологій.

Змістовний компонент проявляється у рівні системних знань, технологічності, оволодінні навичками, необхідними для здійснення даної діяльності. Даний компонент виконує інформаційну та конструктивну функції в процесі підготовки викладача.

Організаційно-діяльнісний компонент містить систему умінь і навичок моделювання і

проектування навчально-виховної діяльності в ВНЗ I-II р.а.; загальні вміння технологічного характеру (постановка мети, формулювання цільових завдань педагогічної діяльності, визначення змісту, підбір ефективних методів і форм реалізації мети, оцінка отриманих результатів дидактичних процесів, рефлексія і корекція педагогічної діяльності; необхідні особистісно-професійні якості, що сприяють підвищенню ефективності навчально-виховного процесу; практичні навички та уміння проектування та само проектування в конкретній предметно-педагогічній діяльності [1, 130].

Таблиця 1

Рівні готовності викладачів ВНЗ I-II р.а. до впровадження сучасних педагогічних технологій

Компоненти готовності	Рівні готовності			
	Низький	Достатній	Середній	Високий
Мотиваційно-цільовий	Невизначеність мотивів і цілей використання ПТ; Відсутність прагнення до інноваційної діяльності; Відсутність стійкого інтересу до праці педагога.	Недостатня мотивація та відсутність чітких цілей використання ПТ; Прагнення до псевдоінноваційної діяльності; Байдуже ставлення до майбутньої професії.	Осмилення мотивів і цілей впровадження ПТ; Невпевненість в своїх професійних можливостях щодо використання ПТ.	Сформованість цілей, мотивів, потреб впровадження ПТ в своїй діяльності; Стойкий інтерес до професії; Впевненість у необхідності творчого розвитку.
Змістовий	Репродуктивне відтворення основ теоретичних положень із дисциплін психолого-педагогічного і предметно-методичного циклів; Відсутність системного бачення впровадження ПТ; Відсутність знань понятійно-термінологічного змісту теорій ПТ.	Сформованість окремих знань з галузей психолого-педагогічних, спеціальних і предметно-методичних циклів; Неповне системне осмилення впровадження ПТ; Несистемність знань понятійно-термінологічного змісту теорій ПТ.	Сформованість необхідних знань з галузей психолого-педагогічних, спеціальних і предметно-методичних циклів; Системне осмилення впровадження ПТ; Несистемність знань понятійно-термінологічного змісту теорій ПТ.	Системність особистісно привласнених знань із галузі психолого-педагогічних, спеціальних і предметно-методичних дисциплін; Повне системне осмилення впровадження ПТ; Системність знань понятійно-термінологічного змісту теорій ПТ.
Організаційно-діяльнісний	Низький рівень загальнопедагогічних та предметно-професійних умінь; Недостатнє володіння моделями технологізації навчання; Відсутність умінь і навичок впровадження ПТ.	Середній рівень загальнопедагогічних та предметно-професійних умінь; Вільне володіння моделями технологізації навчання; Достатній рівень умінь і навичок впровадження ПТ.	Продуктивний рівень загальнопедагогічних та предметно-професійних умінь; Вільне володіння моделями технологізації навчання; Середній рівень умінь і навичок впровадження ПТ.	Високий рівень загальнопедагогічних та предметно-професійних умінь; Удосконалення моделей технологізації навчання; Впровадження ПТ на творчому рівні.
Рефлексійно-інтеграційний	Несистематичність знань понятійно-термінологічного змісту теорій освітніх технологій; Вміння репродуктивно застосовувати деякі монотехнології; Відсутність умінь проектування в навчальному процесі ПТ. Низький рівень самоактуалізації професійної діяльності.	Знання дефініцій теорій сучасних ПТ; класифікацій ПТ і їх особливостей впровадження; Вміння застосовувати моно технології; Володіння елементами проектування впровадження ПТ.	Достатні знання дефініцій теорій сучасних ПТ; класифікацій ПТ і їх особливостей впровадження; Високий рівень самоактуалізації, прагнення до систематичного самовдосконалення.	Високий рівень знань понятійно-термінологічного змісту теорій ПТ; Продуктивний рівень застосування монотехнологій; Творчий рівень умінь проектування навчального процесу; Високе прагнення до самовдосконалення.

Рефлексійно-інтеграційний компонент проявляється у самоаналізі викладачем своєї підготовки до впровадження педагогічних технологій, самооцінці і самокорекції. Функція цього компоненту – це контроль, спрямований на об'єктивну і оперативну корекцію процесу формування готовності викладача до освоєння інновацій.

Для спостереження динаміки формування готовності викладачів ВНЗ I-II рівнів акредитації до впровадження сучасних педагогічних технологій в умовах післядипломної освіти і зважаючи на структуру готовності ми визначили суттєві показники прояву функцій її компонентів (цільова спрямованість особистості викладача; прояв потреби у творчій діяльності; рівень інноваційної культури викладача; рівень технологічності; особистісно-зорієнтована взаємодія в освітньому середовищі; педагогічний самоаналіз; ієрархія уявлень про інноваційну діяльність), критерії і рівні (див. таблицю 1).

Створюючи модель формування і розвитку готовності викладачів ВНЗ I-II рівнів акредитації до впровадження сучасних педагогічних технологій в умовах післядипломної освіти нами визначені чотири етапи навчальної діяльності викладачів ВНЗ I-II рівнів акредитації у цьому напрямку: діагностично-мотиваційний (визначення рівнів професійно необхідних знань, умінь, навичок необхідних для впровадження педагогічних технологій; визначення існуючих умов; мотивація освітніх потреб і інтересів до технологічного підходу; прагнення до створення позитивної атмосфери); діяльнісно-інтеграційний (актуалізація, оновлення і розширення знань у галузі спеціальності, формування і розвиток професійних компетенцій у галузі психолого-професійних дисциплін, поглиблення знань з впровадження педагогічних технологій); рефлексивно-корегуючий (генерація ідей самовдосконалення, саморозвитку); консолідуєчо-трансформуючий (підбиття підсумків, консолідація знань, вмінь, навичок для подальшого розвитку системи діяльності викладача).

Висновок та перспективи подальшого дослідження. Отже, найперспективнішою задачею системи підвищення кваліфікації в курсовий період щодо формування і розвитку готовності викладачів ВНЗ I-II рівнів акредитації до впровадження сучасних педагогічних технологій є використання змісту, форм, методів, спрямованих на активізацію процесу навчання, яка в свою чергу, реалізується за рахунок створення дидактичних і психологічних умов навчання, активності слухачів на трьох рівнях: інтелектуальному, особистісному і соціальному.

Розробка кваліметричної шкали для оцінювання сформованості рівнів готовності викладачів ВНЗ I-II р.а. до впровадження сучасних педагогічних технологій є перспективою подальших пошуків і досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Особистісно орієнтовані технології навчання і виховання у вищих навчальних закладах: колективна монографія / автори: В. Андрущенко, Н. Дівінська, Б. Корольов [та ін.]; за заг. ред. В. Андрущенка, В. Лугового. – К.: Педагогічна думка, 2008. – 256с., іл.
2. Романова Г.М. Підготовка викладачів вищих економічних навчальних закладів до проектування навчальних технологій: монографія / Г.М.Романова. – К.: КНЕУ, 2009. – 252, (4) с.
3. Химинець В.В. Інновації в сучасній школі. – Ужгород: Інформаційно-видавничий центр ЗППО, 2004. – 168с.
4. Морева Н.А. Технологии профессионального образования: уч. пособ. для студ. высш. учеб. завед. / Н.А. Морева. – [3-е издание, стер.]. – М.: Академия, 2008. – 432с.
5. Ситников А.П. Социально-психологический тренинг как средство повышения психологической готовности руководящих кадров к профессиональной деятельности: дис. в виде науч. докл. ... канд. психол. наук: 19.00.13 / А.П. Ситников. – М., 1992. – 62 с.

С.В. НИКОЛАЕНКО. ФОРМИРОВАНИЕ ГОТОВНОСТИ ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ ВУЗОВ I-II УРОВНЕЙ АККРЕДИТАЦИИ К ВНЕДРЕНИЮ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ТЕХНОЛОГИЙ В УСЛОВИЯХ ПОСЛЕДИПЛОМНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Резюме. Автор подає результати теоретичного аналізу моделі формування готовності преподавателей ВУЗов I-II уровней аккредитации к внедрению педагогических технологий в условиях последипломного образования та определяет интегративные показатели и уровни такой готовности.

Ключевые слова: компетентность, готовность до внедрения педагогических технологий, инновационная культура преподавателя, уровень готовности, курсы повышения квалификации, модель.

S.V. NIKOLAENKO. FORMATION OF READINESS OF UNIVERSITY TEACHERS I-II LEVELS OF ACCREDITATION TO THE INTRODUCTION OF EDUCATIONAL TECHNOLOGY IN TERMS OF POSTGRADUATE EDUCATION

The summary. The author takes the results of a theoretical analysis of the model of formation of readiness of university teachers I-II levels of accreditation to the introduction of educational technology in terms of postgraduate education that defines integrative indicators and levels of such willingness.

Key words: competence, willingness to implement educational technology, innovative culture of the teacher, the level of readiness, training courses, model.

Одержано редакцією 14.03.2013 р.